

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 29. november 2023
(OR. en)

16094/1/23
REV 1

SOC 833
EMPL 598
GENDER 211

MENETLUSE TULEMUS

Saatja:	Nõukogu peasekretariaat
Saaja:	Delegatsioonid
Eelmise dok nr:	15421/23
Teema:	Nõukogu järelused, milles käsitletakse eri eluetappe hõlmavate hooldussüsteemide üleminekut soolist perspektiivi arvesse võtvatele terviklikele, inimkesksetele ja kogukonnapõhiste toetusmodelitele

Delegatsioonidele edastatakse lisas eespool nimetatud teemat käsitlevad nõukogu järelused, mille tööhõive, sotsiaalpoliitika, tervise- ja tarbijakaitseküsimuste nõukogu kiitis heaks oma istungil 27. novembril 2023.

**Eri eluetappe hõlmavate hooldussüsteemide üleminek soolist perspektiivi arvesse
võtvatele terviklikele, inimkesksetele ja kogukonnapõhiste toetusmudelitele**

Nõukogu järeldused

TUNNISTADES, ET

1. sotsiaalsete õiguste pidev paranemine ja suurem teadlikkus kõigi inimeste õigusest täisväärtuslikule ja väärikale elule on seadnud kahtluse alla asutusepõhise hoolduse mudelid, mis sageli põhjustavad segregatsiooni ja piiravad põhivabadusi. Selle paradigmanihkega on kaasnenud areng kutselise hoolduse mudelites ja muutunud arusaam selle kohta, milline peaks hooldus olema. Seda on toetanud ka asutusepõhise hoolduse arvukaid puuduseid kinnitavad teaduslikud tõendid, ühiskonna suurenenud teadlikkus võrdse ühiskonna ülesehitamise ja soolõime tähtsusest ning suurenenud sotsiaalne tundlikkus, samuti inimkesksete ja kogukonnapõhiste mudelite laialdane eelistamine. Lisaks on Euroopa Liit liitunud Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni puuetega inimeste õiguste konventsiooniga, mis lähtub deinstitutionaliseerimise eesmärgil puuetega inimeste inimõiguste mudelist;

2. eri eluetappides toimuval hooldusel on märkimisväärne sooline mõõde. Põhivastutus nii tasustamata kui ka tasustatud hooldustöö eest lasub naistel. Peaaegu 90 % selles sektoris tasustatud tööd tegevatest inimestest on naised (Euroopas hinnanguliselt 9,1 miljonit inimest), kusjuures tegemist on töökohtadega, mis sageli on enamikus riikides ebakindlad, halvasti tasustatud, ilma karjääriväljavaadeteta ja alahinnatud, mis osaliselt selgitab kvalifitseeritud töötajate murettekitavat nappust selles sektoris Euroopas, eelkõige kõige suurema rahvastikuga või vähem arenenud piirkondades. ELis teeb 92 % naistest tasustamata hooldustööd korrapäraselt ja 81 % iga päev¹. Laste, eriti väga väikeste laste eest hoolitsemise kohustus takistab märkimisväärselt naiste osalemist tööturul². Samas oli alla kuueaastaste lastega inimeste seas meeste tööhõive määr 90,1 %, naiste oma aga 67,2 %. Euroopas on kokku 7,7 miljonit naist sunnitud tasustamata hoolduskohustuse tõttu oma töökorraldust kohandama³. Naised pühendavad tasustamata ja vähetasustatud hooldusele ja toele rohkem aega kui mehed, mis tähendab, et nende juurdepääs tööturule ja seal püsimine sõltub nende hoolduskohustusest ja sellise kohustuse jagamisest⁴. On leitud, et tasustamata hooldustöö ebavõrdse jaotumise tõttu jääb naistel võimaliku sissetulekuna saamata kokku vähemalt 242 miljardit eurot aastas⁵. Tasustamata hooldustöö ebavõrdne jaotumine meeste ja naiste vahel on muu hulgas seotud soolise palgalõhe püsimisega. Lisaks on sellise ebavõrdsuse tulemuseks naiste väiksem vanaduspension ning neil on seetõttu väiksem võimalus lubada endale vajalikku hooldust ja nad kogevad suurema tõenäosusega vaesust⁶. Pikaajalise hoolduse, toe ja sotsiaalteenuste sektoril on suur potentsiaal luua töökohti, kuna lähema kümne aasta jooksul on seal hinnanguliselt võimalik luua kaheksa miljonit töökohta⁷;

¹ Euroopa hooldusstrateegia, lk 2.

² ELi soolise võrdsuslikkuse strateegia. EIGE (2023) „A Better Work–Life Balance: Bridging the gender care gap“ (Parem töö- ja eraelu tasakaal: soolise hoolduslõhe vähendamine). EIGE (2022) „Gender Equality Index 2022: The COVID-19 pandemic and care“ (Soolise võrdsuslikkuse indeks 2022: COVID-19 pandeemia ja hooldus). EIGE (2021) „Gender inequalities in care and consequences for the labour market“ (Sooline ebavõrdsus hoolduses ja selle tagajärjed tööturu jaoks). EIGE (2020) „Gender equality and long-term care at home“ (Sooline võrdsuslikkus ja pikaajaline koduhooldus).

³ Euroopa Regioonide Komitee aramus teemal „Euroopa hooldusstrateegia“.

⁴ ELi soolise võrdsuslikkuse strateegia. EIGE (2023) „A Better Work–Life Balance: Bridging the gender care gap“ (Parem töö- ja eraelu tasakaal: soolise hoolduslõhe vähendamine).

⁵ Euroopa Parlamendi uuringuteenistus (2022).

⁶ 2021. aasta aruanne rahvastiku vananemise kohta.

EIGE (2021) „Gender inequalities in care and consequences for the labour market“ (Sooline ebavõrdsus hoolduses ja selle tagajärjed tööturu jaoks).

⁷ Euroopa Komisjon (2021), roheline raamat elanikkonna vananemise kohta. Põlvkondadevahelise solidaarsuse ja vastutuse edendamine.

3. Euroopas kasvab üle 65aastaste inimeste arv aastatel 2022–2030 14 % ja järgmise 30 aasta jooksul 38 %, jõudes 129,8 miljonini,⁸ ning aastaks 2030 on pikaajalist hooldust vajavate inimeste arv 33,7 miljonit ja 2050. aastaks jõuab see hinnanguliselt 38,1 miljonini⁹. Samas tuleb arvesse võtta, et paljudes ELi riikides on jätkuvalt probleeme seoses juurdepääsuga taskukohastele, kättesaadavatele ja kvaliteetsetele hooldusteenustele;
4. 2002. aastal alushariduse ja lapsehoiu valdkonnas seatud Barcelona eesmärkide saavutamisel on tehtud edusamme. Need edusammud on osaliselt riiklike süsteemide erinevuse tõttu olnud liikmesriigiti siiski ebavõrdsed, eelkõige mis puudutab kõige noorema vanuserühma lapsi ja ebasoodsatest oludest pärit lapsi. Sel põhjusel keskendutakse uutes, 2030. aastaks seatud Barcelona eesmärkides sellele, et parandada osalemist kättesaadavas ja taskukohases kvaliteetses alushariduses ja lapsehoiust ning vähendada neis osalemise lõhet, mis valitseb laste üldpopulatsiooni ning vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus olevate laste, samuti teiste piiratud võimalustega rühmadesse kuuluvate laste, näiteks hariduslike erivajadustega laste ja puuetega laste vahel. Abivajavate laste hea juurdepääs tasuta kvaliteetsele alusharidusele ja lapsehoiule on ka üks peamisi soovitusi nõukogu soovituses, millega luuakse Euroopa lastegarantii; Lisaks kutsutakse puuetega inimeste õiguste ELi strateegias aastateks 2021–2030 kooskõlas ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooniga liikmesriike kaasama kõik puuetega lapsed üldisesse tavaõppesse. See hõlmab tõketeta hariduskeskkonna loomist, sobivaid õpetamismeetodeid ja kvalifitseeritud personali;

⁸ ESTAT, PROJ_23NP.

⁹ 2021. aasta aruanne pikaajalise hoolduse kohta.

5. Regioonide Komitee leiab, et kvalifitseeritud hooldustöötajate nappus on üleeuroopaline probleem, millel on kaugeleulatuvad sotsiaalsed tagajärjed¹⁰. On paradoksaalne, et hooldustegevust peetakse ühiskonna kollektiivse heaolu jaoks hädavajalikuks, ent hooldamine ja hooldustöö on paljudes riikides suures osas jätkuvalt alahinnatud ja vähetasustatud ning neid iseloomustavad viletsad karjääriväljavaated ja ebapiisavad koolitusvõimalused, ebapiisav töötajate arv ning mõnel juhul nõrk töökohakindlus. Seetõttu nõuab praegune olukord hoolduse strateegilist käsitust, millesse tuleb lõimida sooline perspektiiv ning lähtuda tuleb eeldusest, et vastutus hoolduse eest ei lasu üksnes hooldatava isiku perekonnal, tunnistades samal ajal, et juurdepääsu võtmeteguriks on taskukohase kvaliteetse hoolduse tagamiseks mõeldud sotsiaalkaitsemeetmed. Selles valdkonnas on oma roll paljudel eri tasandi osalejatel, sealhulgas kohalikel ja piirkondlikel omavalitsustel, ELi liikmesriikidel ja ELi institutsioonidel, vastavalt oma pädevusele tervishoiu, pikaajalise hoolduse, sotsiaalhoolekande ja hariduse valdkonnas, aga ka sotsiaalpartneritel, kodanikuühiskonnal ja sotsiaalmajanduse üksustel, nagu on sätestatud Euroopa hooldusstrateegias;

ARVESTADES, ET

6. inimõigused on Euroopa väärtuste seas kesksel kohal. Euroopa Liidu lepingu artiklis 2 on sätestatud, et liit rajaneb sellistel väärtustel nagu inimväärikuse austamine, vabadus, demokraatia, võrdsus, õigusriik ja inimõiguste, kaasa arvatud vähemuste hulka kuuluvate isikute õiguste austamine. Need on liikmesriikide ühised väärtused ühiskonnas, kus valitsevad pluralism, mittediskrimineerimine, sallivus, õiglus, solidaarsus ning naiste ja meeste võrdõiguslikkus;

¹⁰ Euroopa Regioonide Komitee aramus teemal „Euroopa hooldusstrateegia“.

7. sooline võrdõiguslikkus on Euroopa väärtuste ja inimõiguste seas kesksel kohal. Naiste ja meeste võrdõiguslikkus on Euroopa Liidu aluspõhimõte, mis on sätestatud aluslepingutes ning mida tunnistatakse Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklis 23. Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 8 on sätestatud, et liidu eesmärk kõigis oma tegevusvaldkondades on meeste ja naiste ebavõrdsuse kaotamine ja võrdõiguslikkuse edendamine;
8. Euroopa hooldusstrateegiaga kehtestatakse tegevuskava nii ametlike kui ka mitteametlike hooldajate (peamiselt naiste) ja hooldatavate olukorra ja õiguste parandamiseks. Selles kutsutakse liikmesriike üles tagama kvaliteetsed, taskukohased ja kättesaadavad pikaajalise hoolduse teenused ning alushariduse ja lapsehoiu teenused ning tagama mõlema puhul paremad ja sooliselt võrdsed töötingimused ning töö- ja eraelu tasakaalu. Selle tegevuskava rakendamine toetab veelgi Euroopa sotsiaalõiguste samba kohaldamist ja rakendamist ning aitab saavutada ELi 2030. aastaks seatud eesmärke tööhõive ja oskuste valdkonnas ning vaesuse vähendamisel, ning aitab kaasa soolise võrdõiguslikkuse edendamisele. Strateegias soovitatakse ka liikmesriikidel ning ELi tasandi ja riiklikel sotsiaalpartneritel edendada tõhusat sotsiaaldialoogi ja sõlmida hooldussektoris kollektiivlepinguid, et tagada hooldustöötajatele õiglased töötingimused ja piisav palk, ning võtta meetmeid hooldustöötajate oskuste täiendamise ja ümberõppe hõlbustamiseks. Samuti kutsutakse liikmesriike üles võitlema soostereotüüpide vastu ning edendama hoolduskohustuste võrdsemat jagamist naiste ja meeste vahel;
9. Euroopa Komisjoni soolise võrdõiguslikkuse strateegias 2020–2025 sedastatakse:
„Kvaliteetsete ja taskukohaste ametlike hooldusteenuste ebapiisav kättesaadavus on üks peamisi tööturu soolise ebavõrdsuse põhjusi. Seetõttu on hooldusteenustesse investeerimine oluline, et toetada naiste osalemist tasustatavas töös ja nende kutsealast arengut. Samuti on sellel potentsiaal luua töökohti nii naistele kui ka meestele“;

10. ÜRO 2006. aasta puuetega inimeste õiguste konventsiooni artiklis 19 tunnistatakse õigust elada iseseisvalt ning olla täielikult kogukonda kaasatud ja selles osaleda ning kutsutakse üles võtma meetmeid, et tagada puuetega inimestele teistega võrdsel alustel õigus valida oma elukohta ning seda, kus ja kellega nad elavad. Lisaks sätestatakse konventsioonis, et puuetega inimestel peaks olema juurdepääs mitmesugustele kodu-, elukohajärgsetele ja teistele kogukonnapõhiste tugiteenustele, vältimaks isolatsiooni ja kogukonnast eraldamist. See nõuab struktuurimuutusi, et asendada institutsionaalne keskkond iseseisva elu tugiteenustega. Sellega seoses korraldatakse puuetega inimeste õiguste strateegias aastateks 2021–2030 ELi kohustust saavutada üleminek asutusepõhiselt hoolduselt kogukonnapõhisele hooldusele ning seda, et komisjon toetab riiklike, piirkondlike ja kohalike ametiasutuste jõupingutusi hoolduse deinstitutionaliseerimiseks ja iseseisva elu hõlbustamiseks, sealhulgas mis puudutab parimaid eluaseme- ja hoolduslahendusi. Samuti kutsutakse strateegias liikmesriike tungivalt üles rakendama deinstitutionaliseerimise häid tavaid ning toetama puuetega inimesi kaasavate ja kättesaadavate sotsiaaleluruumide rahastamist, sealhulgas puuetega eakate jaoks, ning sellist rahastamist tagama, ning tegelema puuetega kodutute probleemidega;
11. nõukogu 8. detsembri 2022. aasta soovitus, mis käsitleb taskukohasele kvaliteetsele pikaajalisele hooldusele juurdepääsu, soovatakse liikmesriikidel viia pikaajalise hoolduse teenused jooksvalt vastavusse pikaajalise hoolduse vajadustega, tagades samal ajal pikaajalise hoolduse võimaluste ja hooldusvormide tasakaalustatud kombinatsiooni, et täita erinevaid pikaajalise hoolduse vajadusi, ja toetades hooldust vajavate inimeste valikuvabadust ja osalemist otsuste tegemises, sealhulgas arendades ja/või täiustades koduhooldust ja kogukonnapõhist hooldust ning tagades, et pikaajalise hoolduse teenused oleksid hästi koordineeritud ennetus-, tervena ja aktiivsena vananemise ning tervishoiuteenustega ning et need toetaksid sõltumatust ja iseseisvat elu ning kogukonda kaasatust kõigi pikaajalise hoolduse vormide puhul. Samuti kutsutakse nõukogu soovitusel liikmesriike üles toetama selles sektoris kvaliteetset tööhõivet ja õiglasi töötingimusi, et parandada hoolduse kutseliseks muutmist, pakkuda kvaliteetsemaid pikaajalise hoolduse teenuseid ning tegeleda oskuste vajaduste ja töötajate nappusega. Samal ajal kutsutakse liikmesriike üles tegema kindlaks mitte-kutselised hooldajad ja neid nende hooldustegevuses toetama;

12. nõukogu 8. detsembri 2022. aasta soovitus, mis käsitleb alusharidust ja lapsehoidu: Barcelona eesmärgid 2030. aastaks, seatakse eesmärgiks innustada liikmesriike suurendama alushariduses ja lapsehoiuse osalemist, et soodustada naiste osalemist tööturul ning parandada laste, eelkõige haavatavas olukorras olevate laste, sealhulgas puuetega laste või ebasoodsatest oludest pärit laste sotsiaalset ja kognitiivset arengut. Sel eesmärgil antakse muude meetmete hulgas soovitus edendada liikmesriikide vahelist laste alushariduses ja lapsehoiuse osalemise edasist ülespoole suunatud lähenemist; edendada alushariduse ja lapsehoiuse taskukohasust, kättesaadavust ja kvaliteeti; pöörata tähelepanu laste alushariduses ja lapsehoiuse osalemise ajalisele ulatusele ning selle sobivusele lapsevanemate sisuliseks osalemiseks tööturul, ning vähese osalemise põhjustele; ning kaotada osalemislõhe vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus olevate laste ja üldpopulatsiooni vahel;

MÄRKIDES, ET

13. Euroopa Regioonide Komitee arvamuses teemal „Euroopa hooldusstrateegia“ (2023) rõhutatakse vajadust tervishoiu, hoolduse ja hariduse ühise strateegia, sealhulgas sektoritevahelise koostalitlusvõime süsteemi käivitamise järele, et tagada kättesaadav pikaajaline hooldus, mis vastab nii hooldust vajavate inimeste kui ka hooldajate vajadustele, ning kvaliteetne, taskukohane ja kättesaadav lapsehoid;
14. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuses Euroopa hooldusstrateegia kohta (2022) kutsutakse liikmesriike üles muude meetmete hulgas pakkuma kogu eluaja jooksul kõrgema kvaliteediga teenuseid; suurendama teadlikkust, kogudes ja levitades olulist teavet vahendite ja taristuga seotud heade tavade kohta; tagama, et sooline võrdõiguslikkus jääb strateegia rakendamises keskele kohale, muu hulgas meetmete kaudu, millega võideldakse kahjulike soostereotüüpide vastu nii ametlikus kui ka mitteametlikus hooldussektoris; mobiliseerima kõik vahendid, et rahuldada kasvavat ja mitmekesist hooldusnõudlust; ning kaaluma hooldustöötajate liikuvust ja tööjõurännet kolmandatest riikidest, millega kaasneksid vahendid nõudluse ja pakkumise ühitamiseks ning kvalifikatsioonide tunnustamiseks;

15. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 2022. aastal avaldatud arvamuses „Uus eakate hooldamise mudel: COVID-19 pandeemia õppetunnid“ kinnitatakse vajadust reageerida nõudmistele üldiselt deinstitutsionaliseerida eakate hooldamine vanadekodudes, edendades ülalpeetavate eakate iseseisvust, sõltumatust, suutlikkust enda eest hoolt kanda ja sotsiaalseid suhteid. Arvamuses selgitatakse, et selleks tuleb teha eakatele, kellel on oht kaotada oma iseseisvus, nende vajaduste ja eelistuste järgi kättesaadavaks kohalikud sotsiaal- ja tervishoiuvõimalused, palju paremini struktureeritud ja tõhusam koduhooldus ning uued eluaseme alternatiivid, näiteks koduhooldusteenust pakkuvad, järelevalvega või kogukonnapõhised eluasemed, jagatud eluasemed või muud ELi eri riikides olemasolevad alternatiivid. Arvamuses märgitakse, et suurema abivajadusega inimeste jaoks tuleb traditsioonilised hooldekodud ümber kujundada, et sellises keskkonnas elamine sarnaneks rohkem kodus elamisele;
16. meeste ja naiste võrdsete võimaluste nõuandekomitee arvamuses „Hoolduslõhe ELis: terviklik ja ümberkujundav sootundlik lähenemisviis“ (2021) toonitatakse, et taskukohaste, kättesaadavate ja kvaliteetsete hooldusteenuste puudumine enamikus ELi riikides ning asjaolu, et hooldustöö ei ole naiste ja meeste vahel võrdselt jaotatud, avaldavad otsest negatiivset mõju naiste osalemisele ühiskonna-, majandus-, kultuuri- ja poliitilise elu kõigis aspektides;
17. käesolevad järeldused tuginevad nõukogu, Euroopa Parlamendi ja komisjoni eelnevale tööle ja võetud poliitilistele kohustustele ning teiste asjaomaste sidusrühmade tööle, sealhulgas lisas loetletud dokumentidele;

KUTSUB EUROOPA LIIDU NÕUKOGU LIIKMESRIIKE ÜLES,

võttes arvesse riiklikke olusid, sealhulgas pädevuste territoriaalset jaotust ning sotsiaalpartnerite autonoomiat,

18. tunnistama üksikisiku õigust saada hooldust võrdsetel tingimustel, edendades – sealjuures vajaduse korral õigusaktide abil – reforme, millega terviklikult määratletakse ja tagatakse õigus piisavale, asjakohasele ja taskukohasele ning kvaliteetsele, inimkesksele ja kogukonnapõhisele hooldusele. On oluline, et selline hooldus oleks kooskõlas isiku valikutega, kellel on õigus selles protsessis ja selle otsuse tegemisel osaleda. Õigus hooldusele eeldab seda, et hooldajaid toetatakse (nt pakkudes sotsiaalkaitset ja koolitust, nõustamist ja ajutist hooldust) ning tunnistatakse nende õigust teha otsuseid selle kohta, millisel määral ja keda hooldada, samuti õigust töö- ja eraelu tasakaalule ning õiglastele töötingimustele ja töötasule;
19. võtma meetmeid, et õigeaegselt ja võttes arvesse nõukogu 8. detsembri 2022. aasta soovitusi, mis käsitleb taskukohasele kvaliteetsele pikaajalisele hooldusele juurdepääsu, suunata pikaajalise hoolduse ja tugiteenuste arengut kogukonnapõhise ja inimkeskse lähenemisviisi suunas, millesse on lõimitud sooline perspektiiv, puuetega inimeste inimõiguste mudel, vastastikune toetus, koostootmine ja interseksionaalse diskrimineerimise vastane võitlus, et
 - a) tagada õiglane, kättesaadav, taskukohane, kvaliteetne ja inimkeskne pikaajaline hooldus ja toetus, mis võimaldab neil, kes seda vajavad ja soovivad, vältida asutusepõhist hooldust, elada väärikat elu, kujundada oma elu enesemääramise alusel, säilitada oma autonoomia, elada kogukonnas iseseisvalt ja valida vabalt, kus, kellega koos ja kuidas nad elada soovivad;
 - b) jõuliselt edendada kogukonnas elamise võimalusi ja kohalikke tugisüsteeme, mis austavad inimeste tahet ja eelistusi ning vastavad nende hooldusvajadustele;

- c) vajaduse korral viia läbi vajalikud ümberkorraldused, et hooldusteenuseid, sealhulgas hooldusasutuste pakutavaid teenuseid, osutataks inimkeskse kogukonnapõhise hoolduse ja toetuse põhimõttel ning et tagada kaitsesüsteemide olemasolu hooldust saavate haavatavate inimeste kaitsmiseks igasuguse väärkohtlemise eest;
- d) püüda tagada pikaajalise hoolduse rahastamise ja tööjõu jätkusuutlikkus ning selle piisavus, ulatus ja katvus, võttes arvesse innovatsiooni ja ennetamise vajadust;
- e) edendada erinevate pikaajalise hoolduse teenuste terviklikkust ja ka tõhusat koordineerimist nende vahel, eelkõige sotsiaal- ja tervishoiuteenuste vahel, pakkudes täielikult paindlikku ja isikule kohandatud teenusevalikut;
- f) töötada välja isikule kohandatud hooldusvõimalused ja integreeritud hooldusmudelid, näiteks juhtumipõhise haldamise kaudu, kasutades maksimaalselt ära digitaliseerimise pakutavaid võimalusi;
- g) püüda tagada spetsialistidele piisav inimkeskse tervikliku hoolduse alane koolitus;
- h) edendada uuenduslike kogukonnapõhiste kohalike lahenduste kasutuselevõttu, mille puhul kasutatakse eetiliselt ära tehnoloogiat ja rakendatakse selliseid olulisi tööriistu nagu avaliku sektori vahendid ja uuenduslikud sotsiaalklauslid riigihanke menetlustes, ning edendada pikaajalise hoolduse süsteemide pidevat täiustamist, sealhulgas süstemaatiliselt rakendada soolõime lähenemisviisi;
- i) püüda tagada multidistsiplinaarse, professionaalse ja inimkeskse toe ja teenuste pakkumine koduhoolduse ja kogukondliku toetuse osutamiseks, et vastata nõuetekohaselt vajadustele ja tagada võrdne juurdepääs, eelkõige kõige eraldatumates maapiirkondades, saartel ja kõige hõredamalt asustatud piirkondades, edendades uuenduslikke avaliku sektori ning avaliku ja erasektori lahendusi, millesse panustavad kolmanda sektori sidusrühmad ja eraettevõtted, ning tegeledes maal elamisest, majanduslikust suutlikkusest ja soost johtuva ebavõrdsusega;

- j) kooskõlas pikaajalist hooldust käsitleva nõukogu soovitusena edendada tõhusaid mehhanisme teenuste ja ressursside kvaliteedi parandamiseks ning töötada välja riiklikud pikaajalise hoolduse kvaliteediraamistikud, mis põhinevad pikaajalise hoolduse ja toetuse poolt inimeste elukvaliteedile avalduva mõju hindamisel;

20. edendada nii kultuuris, et saavutada nii kutselise kui ka mittekutselise, tasustatud ja tasustamata hooldustöö ümberhindamine ja tunnustamine, soolise ebavõrdsuse, sooliste eelarvamuste ja stereotüüpide kaotamine ning üleminek jagatud vastutusele hoolduse eest järgmiste meetmete abil:

- a) mitteametlikele hooldajatele mõeldud sotsiaalkaitse ja toetusmeetmete tugevdamine, näiteks edendades toetusmeetmete rakendamist ning mitteametlikku hooldust käsitlevaid kvaliteetseid ja paindlikke koolitusprogramme, mis hõlmavad psühholoogilist tuge ja digioskuste alast koolitust;
- b) selliste mehhanismide edendamine kooskõlas siseriiklike normidega, mis soodustavad nii naiste kui ka meeste töö- ja eraelu tasakaalu, näiteks selliste vahenditega nagu paindlikum tööaeg, hübriid töö mudelid ja hooldajatele puhkuse tagamine teistega võrdsel tingimustel;
- c) sõltumata rahalise toetuse allikast selliste piisavate tasustatud puhkuse võimaluste pakkumine, millel puudub negatiivne mõju nii naiste tööalasele konkurentsivõimele kui ka nende töölenaasmisele, pakkudes samas töö- ja eraelu tasakaalustamise teenuseid, mis hõlbustavad mitteametlikele hooldajatele mõeldud tugiteenuste rakendamist;
- d) ühiskonnas hoolduse teemalise arutelu edendamine, näiteks teadlikkuse suurendamise kampaaniate kaudu, propageerides naiste ja meeste võrdset vastutust ametlikus ja mitteametlikus hoolduses, kaotades hooldustööga seotud traditsioonilised soolised stereotüübid ja soorollid, suurendades hooldustöö atraktiivsust ning tunnustades hoolduse väärtust ja inimeste õigust enda valitud eluviisile ja väärikusele;

21. kaasama mehi ja poisse muutuste elluviijate ja kasusaajatena ning strateegiliste partnerite ja liitlastena soolise võrdõiguslikkuse saavutamisse seoses tasustatud ja tasustamata hooldustööga;
22. võtma vastu, kui nad ei ole seda veel teinud, hoolduse kvaliteeditasemed ja -standardid kooskõlas põhimõtetega, mis sisalduvad kahes hiljutises nõukogu soovitusel pikaajalise hoolduse ning alushariduse ja lapsehoiu kohta, võttes alati arvesse hooldatavate ja hooldajate vajadusi, samuti olemasolevat soolist ebavõrdsust, ning seades hooldusmodelite olemusliku eesmärgina sihiks soolise ebavõrdsuse kaotamise;
23. edendama hooldussektoris ning alushariduses ja lapsehoiust nõuetekohaseid ja õiglasi töötingimusi ja palku ning tagama nõuetekohase koolituse. eelkõige peaksid liikmesriigid tagama töötingimuste ja palkade parandamise, reguleerides töötingimusi ja edendades sotsiaaldialoogi ning asjakohasuse korral valdkondlikke kollektiivlääbirääkimisi, samuti edendades miinimumstandardeid ja ettevõtete tegevusjuhendeid, mis käsitlevad eri eluetappides toimuvat hooldust, soolist võrdõiguslikkust töötingimustes ning töö- ja eraelu tasakaalu;
24. austades täiel määral sotsiaalpartnerite sõltumatust, julgustama neid lisama kollektiivlepingutesse meetmeid soolise palgalõhe vähendamiseks hooldussektoris, kooskõlas võrdväärse töö eest võrdse tasu maksmise põhimõttega;
 - a) edendama nõuetekohaseid ja õiglasi töötingimusi ja palku koduhooldajatele, eelkõige hooldatava juures elavatele hooldajatele, ning võitlema hooldusteenuste puhul deklareerimata tööga, pöörates erilist tähelepanu koduhooldusele, mida sageli teevad naissoost võõrtöötajad;
 - b) parandama vajaduse korral hooldustöötajate kaitset ja astuma samme nende kaitsmiseks seksuaalse ahistamise ja vägivalla eest töökohal;

- c) tagama hooldustöötajate esma- ja jätkuõppe, sealhulgas koolituse ja toe spetsialiseeritud, pehmete ja digioskuste arendamiseks, et anda neile vajalikud kutseoskused, mis võimaldavad neil pakkuda individuaalseid ja kvaliteetseid teenuseid;
- d) tagama täiendkoolituse kaudu hooldustöötajate kutsealase arengu, aidates neil seeläbi teha ametialast karjääri ning pakkuda kvaliteetset, inimkesket ja kogukonnapõhist hooldust;
- e) kutsuma avaliku sektori hankijaid üles täiel määral kasutama riigihanke menetluste raames kättesaadavaid vahendeid, et tagada õiglasel töötingimused hooldustöötajatele, kelle on palganud riigihankelepingu sõlminud ettevõtted;
- f) edendama koostööd sotsiaalmajanduse üksustega, et kavandada ja pakkuda kvaliteetseid inimkeskseid kogukonnapõhiseid hooldus- ja tugiteenuseid;
- g) julgustama nii poisse kui ka tüdrukuid keskhariduse etapis valikute tegemisel kaaluma kvaliteetse hooldusega seotud karjäärivõimalusi ning väärtustama ja tunnustama hooldust olulise tegevusena;

25. võtma kooskõlas Euroopa hooldusstrateegiaga ning nõukogu soovitusel, mis käsitleb alusharidust ja lapsehoidu: Barcelona eesmärgid 2030. aastaks, vajalikke meetmeid, et:

- a) suurendada laste, sealhulgas hariduslike erivajadustega laste osalemist kättesaadavas, taskukohases ja kvaliteetses alushariduses ja lapsehoiuses, võttes samuti vajalikke ja mõistlikke meetmeid, et vähendada alushariduses ja lapsehoiuses osalemise lõhet vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse ohus olevate laste ning laste üldpopulatsiooni vahel,¹¹ võttes samal ajal arvesse riiklike süsteemide erinevusi;

¹¹ Võttes samuti arvesse nõukogu soovitusel 2021/1004, millega luuakse ELi lastegarantii.

- b) pakkuda taskukohaseid, kättesaadavaid ja kvaliteetseid alushariduse ja lapsehoiu teenuseid, mis on kergesti kättesaadavad ka maapiirkondades ja ebasoodsas olukorras olevates piirkondades, edendades seeläbi kõigi poiste ja tüdrukute juurdepääsu alusharidusele ja lapsehoiule;
- c) tegutseda tulemuslikult selle nimel, et likvideerida ajaline lünk tasustatud perepuhkuse lõppemise ja alushariduses või lapsehoius koha saamise või asjakohasel juhul selleks seadusega sätestatud õiguse tekkimise vahel;
- d) edendada isa- ja vanemapuhkuse ning paindliku tööaja kasutamist meeste poolt ja seeläbi võidelda sooliste stereotüüpide vastu, et hõlbustada vanemate vahel hooldus- ja toetuskohustuste võrdsemat jaotamist tasustatud ja tasustamata töö osas kooskõlas direktiiviga (EL) 2019/1158, parandades seeläbi töö- ja eraelu tasakaalu ning aidates samuti kaasa lapse suhete arendamisele mõlema vanemaga. Tugevdada hoolduskohustustega töötajate õigusi saada isa- ja vanemapuhkust ja taotleda paindlikku tööaega, suurendada teadlikkust sellistest uutest õigustest ja nende rakendamisest ning tagada kvaliteetse alushariduse ja lapsehoiu pakkumine hooldajatele, kes töötavad väljaspool tavapärast tööaega;

26. pöörama nõuetekohast tähelepanu hooldusteenuste kättesaadavust mõjutavatele piirkondlikele probleemidele meetmete abil, mis:

- a) seavad eesmärgiks tagada uuenduslike algatuste kaudu ning koostöös piirkondlike ja kohalike omavalitsuste ning sotsiaalmajanduse, kodanikuühiskonna, naisorganisatsioonide ja muude asjaomaste sidusrühmadega juurdepääs inimkesksetele, kogukonnapõhistele, kvaliteetsetele ja taskukohastele hooldus- ja tugiteenustele, eelkõige ebasoodsas olukorras olevates piirkondades, nagu maapiirkonnad, saared, hõredalt asustatud või ääre poolsed piirkonnad, kasutades ära nii hooldusmajanduse võimalusi kui ka tehnoloogiat ja digitaliseerimist, aidates sellega parandada nende piirkondade atraktiivsust ning elavdada majandustegevust ja töökohtade loomist;

- b) tuvastavad ja käsitlevad majanduslikku ebavõrdsust ja sissetulekute taset linnapiirkondades, tagades võrdse juurdepääsu inimkesksetele, kogukonnapõhistele ja kvaliteetsetele hooldus- ja tugiteenustele tänu selliste kohalike/asumipartnerluste edendamisele, mille abil tehakse kindlaks vajadused ja lepatakse kokku strateegiates, sealhulgas kogukonna- ja vabatahtlike programmid, asumirühmad või põlvkondadevahelise solidaarsuse programmid;

KUTSUB KOMISJONI ÜLES KOOSTÖÖS LIKMESRIIKIDEGA

27. Euroopa poolaasta ja sotsiaalvaldkonna avatud koordineerimise meetodi abil, eelkõige sotsiaalkaitsekomitee tegevuse kaudu, jätkuvalt edendama pikaajalise hoolduse valdkonnas seiret, andmekogumise parandamist, koordineerimist ja heade tavade vahetamist;
28. julgustama ELi vahendite ja rahastuse kasutuselevõtmist ja tõhusat kasutamist Euroopa hooldusstrateegia ja pikaajalist hooldust ning alusharidust ja lapsehoidu käsitlevate nõukogu soovitude rakendamise toetamiseks, et liikuda edasi hooldussüsteemide üleminekuga terviklikele, inimkesksetele ja kogukonnapõhistele mudelitele, et paremini tunnustada hoolduse väärtust ning kaotada eelarvamused ja soolised stereotüübid;
29. edendama sotsiaalseid uuendusi, mis hõlbustavad vastastikust õppimist ja avaliku poliitika parandamist, võttes kasutusele tõendus- ja teaduspõhised tavad ja uuenduslikud hooldusmudelid ning võttes hooldus- ja tugiteenuste osutamisel kasutusele kättesaadavad uuenduslikud, sõltumatust ja iseseisvat elu võimaldavad tehnoloogiad ja digilahendused, kaasates teenusekasutajad, sotsiaalpartnerid ja sotsiaalmajanduse, kolmanda sektori, kodanikuühiskonna ja naisorganisatsioonid, kasutades samas selliseid olulisi vahendeid nagu Euroopa avaliku sektori vahendid ja sotsiaalklauslid riigihanke menetlustes;

30. koguma (nt haldus- ja uuringupõhiseid) andmeid ning töötama välja vahendid, standardnäitajad ja võrreldavad soo järgi rühmitatud andmed pikaajalist hooldust saavate või vajavate isikute kohta, mitteametlike hooldajate kohta, kui see on võimalik, ning kutseliste hooldajate kohta, et süstemaatiliselt jälgida edusamme, mida liikmesriigid on teinud kättesaadava, taskukohase ja kvaliteetse hoolduse väljaarendamisel, sealhulgas Barcelona 2030. aasta eesmärkide saavutamisel;
31. uurima koos liikmesriikidega hoolduse ja majapidamistöö kohta satelliitarvepidamise teostatavust, laiendades traditsioonilisi raamatupidamissüsteeme, et võtta arvesse ja väärtustada hooldusega (nt pikaajaline hooldus, lastehoid, majapidamisteenused jne) seotud tasustamata tootlikku tegevust, mis on küll inimeste elu oluline aspekt, kuid jääb tavapärasest majandusstatistikas, näiteks sisemajanduse koguproduktis (SKP), suures osas kajastamata; selle eesmärk on mõõta ja hinnata tasustamata hooldustöö majanduslikku panust, kasutades võimaluse korral soo järgi rühmitatud andmeid.
-

Viited

1. ELi institutsioonidevahelised dokumendid

Euroopa sotsiaalõiguste sammas, mille kuulutasid ühiselt välja Euroopa Parlament, nõukogu ja komisjon 17. novembril 2017.

https://commission.europa.eu/publications/european-pillar-social-rights-booklet_en

2. Nõukogu

Nõukogu järeldused „Soolise palgalõhe kaotamine: tasustatud töö ja tasustamata hooldustöö väärtuse hindamine ja jaotus“ ([13584/20](#))

Eesistujariigi järeldused „Pikaajalise hoolduse mõju töö- ja eraelu tasakaalule“ ([8764/20](#))

Nõukogu järeldused „Sooliselt võrdõiguslikud majandused ELis: edasised sammud“ ([14938/19](#))

Nõukogu järeldused „Töö tulevik: elutsükli põhine lähenemisviis“ ([10134/18](#))

[Nõukogu soovitus, mis käsitleb taskukohasele kvaliteetsele pikaajalisele hooldusele juurdepääsu](#) (ELT C 476, 15.12.2022, lk 1)

[Nõukogu soovitus, mis käsitleb alusharidust ja lapsehoidu: Barcelona eesmärgid 2030. aastaks](#) (ELT C 484, 20.12.2022)

3. Euroopa Parlament

[What if care work were recognised as a driver of sustainable growth?](#) (Kui hooldustööd tunnustataks kestliku majanduskasvu mootorina) Euroopa Parlamendi uuringuteenistuse ülevaade (2022)

4. Euroopa Komisjon

[A European Care Strategy for caregivers and care receivers](#) (Hooldajaid ja hooldatavaid käsitlev Euroopa hooldusstrateegia) (2022)

[The 2021 Ageing Report: Economic and Budgetary Projections for the EU Member States \(2019-2070\)](#) (2021. aasta aruanne rahvastiku vananemise kohta: ELi liikmesriikide majandus- ja eelarveväljavaated (2019–2070))

[Green Paper on Ageing Fostering solidarity and responsibility between generations](#) (Roheline raamat elanikkonna vananemise kohta. Põlvkondadevahelise solidaarsuse ja vastutuse edendamine) (2021)

[Long-term care report](#) (Aruanne pikaajalise hoolduse kohta) (2021)

5. Regioonide Komitee

[Euroopa Regioonide Komitee arvamus teemal „Euroopa hooldusstrateegia“](#) (ELT C 157, 3.5.2023, lk 26)

6. Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut (EIGE)

[EIGE \(2023\) „A Better Work–Life Balance: Bridging the gender care gap“](#) (Parem töö- ja eraelu tasakaal: soolise hoolduslõhe vähendamine)

[EIGE \(2021\) „Gender inequalities in care and consequences for the labour market“](#) (Sooline ebavõrdsus hoolduses ja selle tagajärjed tööturu jaoks)

[Gender inequalities in care and consequences for the labour market](#) (Sooline ebavõrdsus hoolduses ja selle tagajärjed tööturu jaoks) (2020)

7. Ühinenud Rahvaste Organisatsioon

Puuetega inimeste õiguste konventsioon [General comment No. 5 \(2017\) on living independently and being included in the community](#) (Üldine märkus nr 5 (2017) iseseisva elu ja kogukonda kuulumise kohta)

8. Muud allikad

[The care gap in the EU: a holistic and gender-transformative approach](#) (Hoolduslõhe ELis: terviklik ja ümberkujundav sootundlik lähenemisviis), meeste ja naiste võrdsete võimaluste nõuandekomitee (2021)

[Towards a Stereotype-Free European Union: Opinion on Combatting Gender Stereotypes](#) (Stereotüübivaba Euroopa Liidu suunas: arvamus teemal „Sooliste stereotüüpide vastu võitlemine“), meeste ja naiste võrdsete võimaluste nõuandekomitee (2021)

[“Challenges in long-term care in Europe – A study of national policies 2018“](#) (Pikaajalise hooldusega seotud väljakutsed Euroopas – riikide poliitika uuring 2018), avaldanud Euroopa sotsiaalpoliitika võrgustik

[“Deinstitutionalisation and community living – outcomes and costs: report of a European Study“ \(DECLOC report\)](#) („Deinstitutsionaliseerimine ja kogukonnas elamine – tulemused ja kulud: Euroopa uuringu aruanne“ (DECLOCi aruanne)) (London School of Economics Research Online)

[Report on the Transition from Institutional Care to Community-based Services in 27 Member States of the European Union](#) (Aruanne asutusepõhistelt hooldusteenustelt kogukonnapõhiste teenuste ülemineku kohta Euroopa Liidu 27 liikmesriigis) (2020); uuringu tellis Euroopa Komisjon, autorid Jan Šiška ja Julie Beadle-Brown